

практиків, так і економічної науки. Попередня модель економіки вибудовувалася на передбаченні про повноту інформації, що наявна в економічних суб'єктів. Але в реальному житті цього немає і не може бути. Сформульована теорія наблизилася економічну науку до реальності. Тому вважаємо, що подальше вивчення проблем асиметричності інформації на ринках України в цілому і медичного страхування зокрема є надзвичайно важливим та перспективним.

Література

1. Довбенко М. Нобелівська премія за розробку теорії асиметричної інформації // *Економіка України*. – 2003. – № 10. – С. 86–90.
2. Кириленко В.І. *Мікроекономіка: Навч. посібник для студентів економ. спец. вузів*. – К.: Таксон, 1998. – 334 с.
3. Кутузов І.М., Заярський М.І. Підходи до удосконалення передплати у медичному страхуванні // *Главный врач*. – 2004. – № 7. – С. 33–37.

УДК 338.4 (447.46)

С.В. КОЛЯДЕНКО
Вінницький національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ОБЛАСТІ

Реформування аграрної сфери економіки є нагальною національною проблемою. Процеси інерційного спаду виробництва сільськогосподарської продукції спостерігаються протягом останніх десяти років по більшості напрямів аграрного виробництва в рослинництві і тваринництві як України загалом, так і Черкаського регіону зокрема. Спад абсолютних показників виробництва сільськогосподарської продукції супроводжувався падінням обсягів виробництва в переробній промисловості та зменшенням споживання населенням основних продуктів харчування. Тому сьогодні актуальним є визначення пріоритетних шляхів розвитку в сферах і галузях агропромислового комплексу, вдосконалення їх міжгалузевої взаємодії.

Проблемі перспективного нарощування темпів виробництва продовольчої продукції присвячена велика кількість досліджень П.П. Борщевського, П.І. Гайдуцького, Ю.П. Лебединського, О.Ю. Лебединської, П.Т. Саблука та ін. Проте подальшого вивчення і розвитку потребує виробничо-економічний потенціал агропромислового комплексу кожного регіону, а також визначення пріоритетних напрямів його розвитку і структурних зрушень. Це стосується також АПК Черкаської області.

До головних причин погіршення рентабельності й фінансового стану, що стали поштовхом до загострення всіх внутрішньогосподарських проблем АПК Черкаського регіону, відносяться диспропорції в економіці України, що особливо різко виявилися на початку реформування виробничих відносин.

Основними диспропорціями на рівні народного господарства є порушення балансу між розвитком продуктивних сил і виробничих відносин, фондом накопичення і споживання, попитом і пропозицією, рівнями розвитку науково-технічного прогресу в усіх сферах людської діяльності і впровадження технічних досягнень у народногосподарському комплексі України тощо.

На галузевому рівні – це диспропорції між темпами розвитку добувних і переробних галузей, сільським господарством та галузями, що переробляють і реалізують його продукцію, наявністю виробничих потужностей і трудових ресурсів та їх використанням, рівнем концентрації і спеціалізації в сільському господарстві і галузях, які переробляють його продукцію, тощо.

Причиною порушення пропорційності розвитку економіки на галузевому рівні, зокрема агропромислового комплексу, є помилки в ціноутворенні і здійсненні приватизації переробних та сільськогосподарських підприємств за однією схемою, без урахування особливостей розвитку сільського господарства й укладу життя його населення.

Відсутність державного регулювання в період лібералізації цін, що призвела в результаті диспаритету цін до порушення еквівалентного обміну між сільським господарством і промисловістю, яка виробляє для нього засоби виробництва, невдала грошова реформа 1992 р. і численні реорганізації в банківській системі, на рахунках якої знаходилися вільні грошові кошти сільськогосподарських підприємств, призвели до того, що велика частина їх позбавилася оборотних коштів і перейшла в розряд збиткових. Кількість збиткових сільськогосподарських підприємств 2007 р. в Черкаській області досягла 38%. Погіршення ефективності галузевого виробництва не могло не позначитися на стані промисловості, що переробляє його сировину, і на фоні необ'єктивного ціноутворення на продукцію сільського господарства спричинило виникнення дисбалансу.

Відсутність пропорційності в розвитку переробної промисловості і галузей її сировинної бази пояснюється тим, що зв'язки між ними хоча і мають товарно-грошовий характер, проте недостатньо регулюються законом вартості. Наразі переробна промисловість ні економічно, ні технічно не впливає на розвиток сільськогосподарського виробництва. У багатьох районах Черкаської області навіть у своїй сировинній зоні вона не займає провідного положення і не визначає напрям спеціалізації господарств.

Іншою причиною диспропорцій в АПК Черкащини є відставання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції в зоні впливу переробних підприємств від рівня виробничої потужності останніх. Ця проблема існувала і раніше, оскільки внаслідок недостатнього рівня спеціалізації і концентрації сільськогосподарського виробництва в сировинних зонах переробних підприємств останні були вимушені заготовлювати сировину в численних і часто віддалених господарствах. Деякі перевезення, при яких радіус доставки сировини набагато перевищував оптимальний, призводили до погіршення її якості, зростання транспортних витрат і собівартості продукції, а в цілому – до розмивання меж сировинної зони і збільшення кількості постачальників, що ускладнює роботу переробного підприємства, не дозволяє чітко координувати

терміни переробки сировини та якість готової продукції, підвищує виробничі витрати. За сучасних умов проблема зміцнення зв'язків переробної промисловості із сільськогосподарським виробництвом, створення сировинних зон, в яких виробництво сировини підпорядковується інтересам переробної промисловості, стає життєво важливим завданням, що потребує його вирішення на різних ієрархічних рівнях управління економікою країни, регіону і від успішного вирішення якого залежить стан агропромислового комплексу.

Таким чином, незважаючи на спад виробництва певних видів продукції і їх ефективності, харчова та переробна промисловість Черкаської області має значно кращі передумови виходу з кризового стану порівняно з сільським господарством. Це пов'язано перш за все із значно вищою ефективністю виробництва продовольчої продукції та інвестиційною привабливістю переробної сфери. Однак стабільність галузей харчової та переробної промисловості можлива тільки при відповідному розвитку сільськогосподарського виробництва, що передбачає узгодженість міжгалузевого розвитку підприємств першої і другої сфер АПК області.

Для виходу аграрної сфери з кризового стану та подальшого розвитку АПК регіону, на нашу думку, необхідно на першому етапі (до 2009 р.) створити організаційно-економічні умови, які сприяють досягненню рентабельної роботи більшості сільськогосподарських товаровиробників, поліпшенню використання виробничих потужностей підприємств харчової промисловості, головним чином за рахунок розширення обсягів використання місцевих ресурсів, стабілізації і нарощування виробництва основних видів сільськогосподарської продукції, продукції харчосмакової, м'ясної і молочної, рибної, борошномельно-круп'яної і комбікормової галузей промисловості, формуванню оптимальних міжрегіональних зв'язків щодо ввезення і вивозу сільськогосподарської продукції, сировини й продовольства і на цій основі зростанню самозабезпеченості регіону основними продуктами харчування.

На етапі 2009–2012 рр. головним завданням агропромислового комплексу області є досягнення параметрів його господарської діяльності, що забезпечують високоефективну роботу всіх ланок у ланцюзі „виробництво сільськогосподарської продукції – переробка – реалізація готової продукції” на основі комерції та інтеграції, запровадження досягнень науково-технічного прогресу, розвитку інноваційних процесів.

До кінця прогнозованого періоду належить наблизитися до насичення місцевого продовольчого ринку з урахуванням рекомендацій з раціонального харчування переважно за рахунок ресурсів області, а також збільшити питому вагу кінцевої продукції АПК на ринку основних продуктів харчування регіону.

Вирішення поставлених на період до 2012 р. завдань багато в чому залежатиме від ефективного поєднання ринкових інструментів оздоровлення агропромислового виробництва і його державної підтримки, посилення заходів економічного регулювання розвитку аграрного і переробного секторів на державному і регіональному рівнях. Залежно від ступеня ефективності державного впливу на цю сферу по таких основних напрямках, як формування і функціонування ринків сільськогосподарської продукції, сировини й

продовольства, фінансування АПК, податкова, цінова і кредитна політика, поліпшення інвестиційного клімату, прискорення науково-технічного прогресу, захист вітчизняних товаровиробників, можливі різні варіанти функціонування галузей сільського господарства, харчової і переробної промисловості.

Одна з головних причин падіння обсягів виробництва в переробній промисловості АПК Черкаської області – це скорочення надходження сільськогосподарської сировини в переробку через низькі закупівельні ціни, які встановлюються переробними підприємствами. В цих умовах виробники шукають більш вигідні канали реалізації – через організовані й неорганізовані продовольчі ринки, громадське харчування (кафе, ресторани), де ціни на сировину вищі від закупівельних, які встановлюють переробні підприємства.

В цих умовах зростаючий антагонізм інтересів сільськогосподарських товаровиробників і переробних підприємств, що займають монопольне становище в сільському господарстві, призводить до все більшого розриву міжгалузевих зв'язків.

Заходи щодо виходу із ситуації, яка склалася, що здійснюють сільськогосподарські і переробні підприємства, наразі економічно невиправдані. Так, для збільшення ефективності реалізації сільськогосподарські підприємства починають будувати невеликі переробні цехи, розуміючи, що через ринок і громадське харчування основну частину виробленої продукції реалізувати неможливо. Проте вони надто малі, не забезпечують належної якості та глибини, а відповідно й ефективності переробки. Незважаючи на те, що реалізація переробленої продукції приносить прибутки, народногосподарська ефективність та конкурентоспроможність продукції невисока. Тому доцільніше використовувати існуючу базу переробки, у формуванні якої брало участь сільське господарство, що було обділене при приватизації переробних підприємств [3]. Крім того, ринок продовольства в Черкаській області дуже нестійкий через кон'юнктуру і попит на продукцію та сільськогосподарську сировину, який швидко змінюється внаслідок постійного зниження платоспроможного попиту населення, невизначеності зовнішньоекономічної і кредитної діяльності у сфері агропромислового виробництва і т.д. Тому для досягнення рентабельності переробки продукції в сільськогосподарському підприємстві, окрім капітальних вкладень, необхідна дієва маркетингова служба з реалізації переробленої продукції.

Таким чином, перспективний розвиток АПК регіону прогнозується при подальшій правовій, організаційно-економічній підтримці державних органів, активізації пошуку вітчизняних та іноземних інвесторів, а також розширенні ринку збуту продукції.

Література

1. *Месель-Веселяк В.Я. Реформування аграрного виробництва. – К.: Інститут аграрної економіки УААН, 2000. – 272 с.*
2. *Комплексна програма розвитку сільського господарства області у 2003–2005 роках та на період до 2010 року: проект. – Черкаси, 2003. – 405с.*
3. *Стратегічні напрями розвитку агропромислового комплексу України / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка. – К., 2002. – 60 с.*